

Kései búcsúztató

Ilyen tünékeny volna a költészet? Ilyen eltünékeny? – döbben belém, amikor leveleim rendezése közben kezembe akad a három oldalnyi, sárguló, kézzel írott papírlap, rajta golyóstollal a megjegyzésem: „Rózsa Endre sírbeszéde”. Akkori munkahelyemre, a Magyar Nemzethez hozta be nekem a szerző. Elég merev szokások voltak a lapnál, hogy kit milyen terjedelmű és miként betördelt nekrológ „illet meg”, egyéni döntéssel nem hághattam át, nem bonyolód- nék bele a taglalásába. Szegény Verbóczy Antalról (1948–1982) nem jelent meg ez a búcsúbeszéd.

Őt pályatársként futólag ismertem, közös szerkesztő-barátunknál néha találkoztunk, az egyetemen „felettem járó” Rózsa Endrével pedig Eötvös-kollégis- ták voltunk. Verbóczyt a „fiatalköltő-robbanás” idején bemutatta az Első ének, majd beválogatta az első kötetek elodázására is szolgáló Szépirodalmi-antoló- giasorozat egyike, A magunk kenyerén. Kormos István (véletlen volna?) rekedt hangú magyar Jacques Prévert-ként mutatja be.

Bizony, késve jött a búcsúbeszédben említett első önálló könyv. Aztán a Ki- lencek közül is a sírbeszédet fogalmazó Rózsa Endre ment el elsőként.

Mert mi olyan gazdagok vagyunk, hogy költőkkel termékenyítjük meg e föl- det. Azokat az ajánló sorokat Verbóczyról Kormos így zárja: „De odaér versei- vel, ahova akar.” Nem az elmúlásba akart, hiszen a jövővel gondolt. Aminek elérkeztevel tehát mi vagyunk az utókor, illik hát látnunk és láttatnunk. A fele- dés ellen. 2008-ban lett volna hatvanéves. Nincs évforduló, talán ezért erősebb az erkölcsi kötelesség, hogy megmentjük a légből szállt szavakat.

Következzenek Rózsa Endre búcsúmondatai:

Kedves Tóni, egyre a te verseidet idézem vigasztalásunkra, mert neked már nem kell vigasz; te már mindent pontosabban tudsz nálunk. Ilyen böl- cseket is: „amiért érdemes volt, a szerelem. áldozataink bemutatása, a felol- dozás.” Oldozz fel te is minket vétlen bűneink alól. Ezt az akaratlanul is néha bántó barátaiddal együtt kérem, s mint szerkesztőd is. Köteted szept- emberben jelent volna meg a Móra Kiadónál. „Siessetek” – mondtad, „mert nem érem meg az imprimálását”, s gondoltam-e, hogy nem tréfálsz? Hi- szen kéziratod elfogadása a szokásos zökkenők nélkül ment. Súlyos betegsé- ged hírére kiadónk és az Alföldi Nyomda dolgozói példásan igyekeztek, hogy ne késsük le a mulasztbatatlant.

Nem sikerült. A Kereszt-levéll a századvégre immár hátrabagyott verseid- del együtt kerül egy könyvbe. Joggal kéred azt – költői rangod és helyed ismeretében – az utánad jövőktől:

Ha vállamra állsz, hogy lássad a jövőt,

Kérdezd meg tőle én látom-e őt,

De előbb mosd meg a lábad.

És együtt mormoljuk előtted, neked, veled:

ez legyen vésve a fejfára:

*így több idő jut
a halhatatlanságra.*

Kiállította „kereszt-levelét a századvégre”, s most egy fejfa alá költözik. Csíny gyanítanánk megint, mint alig öt esztendeje, amikor idősebb pályatársa, dörmögő hangú barátja ment el közülünk. A csíny folytatása azonban most is elmarad – pontosabban, éppen a hiányával következik be. Verböczy Antalt ismerve és szeretve, hányszor hökkentett meg hirtelen tragikusra forduló humora. Mint a ficánkoló, kecses táncú villám, amely aztán pillanatok alatt szálfát hasít szét. „Apja kiválasztott lett: a tizedik” – mondja egyik ilyen, eszméltető erejű sorában. Kiválasztott lett ő is. „Taigetoszt bliccelő”-nek nevezte magát élete indulásáról szólva, s a krisztusi korbá érve, tárgyilagos komolysággal kellett feljegyeznie: „mindig rálátok a kórház főbejáratára”. A két dátum közt mennyi – látszólag hányavetin fogadott – balszerencse; mennyi orron fricskázott, lóvá tett kis és nagy balál! S mennyi elemi derű, emberi bizalom, férfias szertelenség! És fegyelem is. A játék és a helytállás fegyelme. El nem bárítható, át nem testálható részvállalás az emberi gondokból – „havi nyolcszázért (az Értesítés című versben „ötszázért” szerepel – M. L.) bérelt világegyetemünkben” társával, „felhőkarcoló álmok” közt. S később, gyermekeivel, akiknek iblető közelségében számos igaz és gyönyörű gyermekverset írt.

Munkás, gondolkodó, becsületes emberek bárhol a világon ismerősnek és barátinak érezhetik Verböczy Antal bátor, szellemes és természetes lírikusi hangját. Keresztlevelének – sajnos, már posztumusz megjelenő könyvének – képzelt célkeresztjében maga a háború áll. A pusztító fenyegetés ellen a legeredendőbb emberi érzéseket és értékeket fordítja – védekezik és véd bennünket. Hiszen ő, akit a második világhátrófa perzselő utószelái megkereszteltek, tudta:

*csak a fegyverek változnak
az arcvonalak
a holtaknak arca sárga
és mások az arcvonások*

Védekezik és véd bennünket a balál ellen akkor is, amikor emberivé fogadja a kikerülhetlent. Utolsó versében a gravitációs erőböz, a kövekhez fordul szinte bajtársi együttérzéssel:

*Van-e föld barázdálható, vagy
arcom az, a lényegig soványodott?
Kidobtam minden homokzsákot.
Hová szöknék? Kövek?!*